Bolomnentis (Bonaventura)
Duello
M 3 L. 1
BIBLIOTECA DUELLO GIORGIO ENRICO LEVI
M 3
L
1
DUELLO GIORGIO ENRICO LEVI
3
L
1

Digitized by Google

TRACTATVS DE PROHIBITIONE DVELLI.

IN QVO QVICQVID A CLEM. VIII. Pontifice Max. de Duello sancitum est, breuiter explicatur.

F. BONAVENTVRAE COLONNENSIS de Florentia, Ord. Min. Conu. Artium, & Sacrę Theologię Doctoris; ac inter Thæologos Florentinæ Vniuersitatis minimi.

AD REVER. P. F. FELICEM FRANCISCHINVM de Cassia Doctorem Theologum, totius eiusdem Ord. Ministrum Generalem meritiss.

GIORGIO ENRICO

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

FLORENTIAE, M. DC. XXV.
Ex Typographia Sermartelliana.

Superiorum Permissu.

REVERENDISSIMO PATRI

F. FELICI FRANCISCHINO DE CASSIA

Art. & Sac. Theol. Doct. Ordinis Min. Conu. Miniſtro Generali ſuo liberaliſs. mecœnati.

Fr. Bonauentura Colonnenſis à Florentia Ordinis eiuſdem, Felicitatem.

QVemadmodum (Reuerendiſs. Pater) prima operis delineatio, quamquidem pictor induſtrius adũbrat, interdum gēmæ nitorem, ſeu ſplendorem, vel carbone, vel leui penicillo

Digitized by Google

cillo ita exprimit, vt natiuam illius vim imitatione assequi videatur, spectantium lumina suaui dulcedine pascit; vtinam sic ego veluti pictor in tabula huius de Duello tractatus, quem tibi dedico, pingere scribendo valerem; vt si non foret alijs admiratione dignus, sit tibi saltem acceptus: at quia ipsemet tractatus quasi paruula imago furuis fucata carbunculis, rudi penicilli colore depictus est, ea præstantia non est futurus, quam vellem; qualecumque opusculum hoc sit, in lucem tuæ tutelæ clypeo munitum edendum censui, idque facere ausus sum, quia animi mei in te propensio maxima est, & tantorum munerum tuorum sarcina pene obrutus, illis aliqua ex parte respondere desidero. Hunc igitur de Duello industriæ

ſtriæ meæ fœtum exiguum, ad vtilitatem æſtimantium conſcientiæ candorem compoſitum, tuæ tutelæ commendo, etſi per manus hominum circumferri contigerit, charactere tui nominis in fronte conſcripto, licebit illi contra morſus Theoninos inſurgere, & veluti Cerua, non Cæſaris, ſed Felicis nomine munita, ſic eloqui, Noli me tangere, & tantummodo Felicis nomen efficiet, vt Cynicus, & Ariſtarcus, roſtro ac dentibus in eum ſeuire non valeant; Exiguum ergo grati animi ſignum, & meum in te obſequij argumentum læto animo, pro ſingulari tua humanitate excipere digneris, etiam atque etiam rogo. Interim Deum Opt. Max. ex animo enixè prçcor, vt te bonarum literarum mecœnatem, & piorum

rum

rum laborum tam studiosum fautorem, Seraficæ Religioni, vnaq; mihi diutissime & ad Nestoreos annos incolumen seruet, atq; fortunet.
Florentiæ 14. Iulij 1625.

AD

Digitized by Google

AD AVCTOREM
Tractatus de Prohibitione Duelli.
ANDREAE SALVADORII.
Epigramma.

TElluris fœtus, monstrum execrabile Phyton
Creuit, & insolito terruit astra metu.
Ore vomens virus, stragemque luemque ferebat
Cum cecidit telis Delie Phœbe tuis.
Creuerat hinc Erebi Proles vesana Duellum,
Vastabatque animos prodigiosa lues.
In morem Phœbi mentis tu dirigis arcum,
Et lingua iaculis Bellua victa cadit.
Ergo minus iactet Phytonis vulnera Titan,
Et Citharam in laudes temperet ipse tuas.

Cæsaris Mariæ Malaspina Marchionis,
Ad lectorem Epigramma.

PArua quidem docto cernis sed culta labore
Dogmata, quæ astripotens sancijt ipse Deus;
Ex his sulphureas barathri vitare cauernas
Disces, atq; arces scandere sydereas.

Azzi Hiacinthi Malaspina Marchionis, In Auctorem Epigramma.

DUm tu diuini profers pia iura senatus,
Tartareis reddis pectora tuta dolis,
Atq; ita dum referas diuinæ oracula mentis,
Aliger attonitis diceris esse viris.

Incerti Auctoris ad pium Lectorem. Disticon.

IMpia sacrilegi deuita Iura Duelli
Quomodo id effugias, perlege lector opus.

R. IOANNIS MARIAE Ioannelli Volaterrani.

In laudem Tractatus de Duello.

Epigramma.

MArmoreas alij celebrent Semyramidis Vrnas
Et falsi laudent templa superba Dei.
Pyramides Nili, radiantia tecta Luculli,
Et quæ longa dies singula fauce terit.
Hoc opus extulero superat quod longius æra
Plurima, namque homini diffluit inde salus.
Illas corrodit carioso dente vetustas,
Hoc manet æternum cuncta per ora virum.

TRA-

TRACTATVS De Prohibitione Duelli.

R. P. Magistri Bonauenturæ Colonnensis de Florentia Ord. Min. Conu.

VErissimum quidem est, nec restat vllus dubitandi locus circa materiam in Duello pugnantium, ac absolutionis, quæ ipsis in foro conscientiæ, nec nō in sacramentali confessione largitur, passim, & vbiq; oriri posse abusus intollerabiles ob imperitiam prohibitionum, & censurarum, quas sacro sanctum Conc. Trid. & Summi Pontifices contra pugnantes in duello comminantur; quarè constitui breuiter, ac perstrictè bullam Clem. VIII. fel. recordat. ad ipsum duellum spectantem explicare, proponendo, ac diluendo dubia magis necessaria, quæq; circa prædictam materiā sæpius euenire possunt; vt non modo prudens confessarius valeat, ac sciat anceps vitare iudicium; (si tamen in Sacramēto Pœnitentiæ id contingeret) verum etiam vt qui salutem propriam æstimat, quàm diligentissimè caueat, ne iam prædictæ bullæ aduersetur, excōmunicationemq; latę sententię Summo Pontifici reseruatam incurrat, vt autem distinctè procedatur, tractatum hunc in plura capita diuidam, & ante quam aggrediar, pro earum intelligentia, quæ sunt dicenda, summarium prædictę bullæ prius ponam.

BVLLÆ CLEMENTIS VIII. contra pugnantes in Duello publicè, vel priuatim hæc summa est.

PRimò, renouat Bullam à Pio IV. de hac re editam, contra quoſcunque Principes, ac Domicellos, ac alios omnes permittentes in ſuis dominiis, & terris duellum fieri, aut ſingularia certamina, aut diffidationes facientes, ac ad id inuitantes, procurãtes, auxilium, conſilium, vel fauorem dantes illiſquę aſtantes, & intereſſentes, nec non chartas deſuper ſubſcribentes, aut publicantes, ſeu de illis ſe intromittentes: Qui omnes, & ſinguli Imperatore, ac Regibus inferiores (ſi laici fuerint) maioris excomm. & (ſi eccleſiaſtici fuerint) vltra eam, etiam priuationis omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum inhabilitatiſq; ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnaſq; eo ipſo incurrunt, à quibus non niſi à Romano Pontifice abſolui poſſunt.

Secundò, innouat decretum Concil. Triden. ſeſſ. 25. de refor. cap. 19. vbi Concilium ſtatuit, vt Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocunq; alio nomine Dominii temporalis, qui locum ad Monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo excommunicati ſint, ac iuriſdictione, & dominio Ciuitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem Duellum fieri permiſerint; quod ab Eccleſia obtinent, priuentur de facto, & ſi feudalia ſint directis Dominis ſtatim ac-

qui-

quirantur. Qui vero pugnam commiserint, & qui eorum Patrini vocantur, excõmunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuę infamiæ pœnam incurrunt, & vt Homicidæ iuxta sacros Canones puniri debent. Et si in ipso conflictu decesserint, perpetuò careant Ecclesiastica sepultura. Illi etiam qui consilium in caussa duelli tam in iure, quam facto dederint, aut alia quacunq; ratione ad id quemquam euaserint, nec non spectantes excomm. incurrunt.

Tertiò, confirmat Bullam Greg. XIII. quę incip. *Ad tollendum*, editam anno incarnationis Dominicæ 1582. Vbi præfatus Pontifex dictas Concil. Trident. pœnas extendit aduersus omnes illos, qui non publicè, sed priuatim ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento Monomachiam commiserint, etiam si nulli Patrini, sociiue ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæue prouocatoriæ litteræ, aut denunciationis chartulę præcesserint; quas etiam pœnas extendit contra locorum Dominos, si certamen ex condicto permiserint, aut (quantum in se fuerit) non prohibuerint: nec non contra eos omnes, qui duellum huiusmodi fieri mandauerint, instigauerint, auxilium, consilium, vel fauorem dederint, aut ex composito spectatores, vel socios sese quouis modo præbuerint, etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt, impediri pugnã non commiserint, si per ipsos non steterit quo minus illa committatur.

Quartò, confirmat omnes tres prædictas, hoc est Pii IV. Conc. Trid. & Gregorii XIII. constitutio-

nes, ac decretum locum habere vult vbiq; gentium, & terrarum inter quascunque personas, etiam armatas, & in castris, seu propugnaculis militantes, etiam in terris, & dominiis hæreticorum.

Quintò explicat in particulari personas, quæ prædictas pœnas incurrant, & sunt istæ.

Primò quilibet miles, qui in bello publico, & forsam iusto indicto contra alterum in aduersariorum exercitu militantem; siue alias hostium castris, præsidiis, aut terris degentem, priuatas inimicitias, & simultates publicæ causæ intermiscendo, etiam Ducum permissu ex condicto ad singulare certamen descendit, aut illum prouocat.

Secundò, qui pactiones ineunt de dirimendo certamine cum primum alteruter vulneratus fuerit, seu sanguinem effuderit, aut certus ictuum numerus vtrinq; illatus fuerit, vel si conueniant, vt non singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent.

Tertiò locum tenentes, militum Duces, & Capitanei in castris, vel extra ea, in alieno, vel hostili solo, qui cum militibus exercitus aduersariorum Monomachiam in quocunq; casu per præsentem, vel prædictas constitutiones prohibito permittunt, vel quãtum in ipsis est non prohibent, aut post admissum crimen, veniam, & impunitatem concedunt.

Quartò, omnes, & singuli, qui suo, vel alieno nomine scripta manifesta, seu fides vulgo appellata in hac Bulla prohibita, aut libellos, æpistolas earumue exempla dictant, componunt, scribunt, mittunt, deferunt, diuulgant, affigunt, exemplant, typis imprimunt,

munt, subscribunt, intimant, vel etiam verbo denunciant, seu attestantur.

Scripta verò, quæ in hac bulla prohibentur, sunt omnia illa scripta manifesta, seu fides vulgo appellata, quæ vel expresse prouocant ad huiusmodi certamen, vel sunt quasi quædam præparatoria ad chartulas, seu libellos prouocatorios & ad duellum, & illorum veluti radices, aut semina vt plurimam lacessendi aliquem ad pugnam, & suscitandæ simultatis, atque inimicitiæ materiam, & occasionem præbent, dum in illis per modum epistolæ, libelli, aut publicę attestationis, & intimationis, siue per hautentica documēta, siue per vnius, pluriumue chirographi, subscriptiones, aut relationes sub prætextu proprii, vel alieni honoris, & famæ more militari, atq; (vt vulgo dicitur Cauallerefco) tuendi, seu ledendi, aut ad illatæ propulsatæue contumeliæ, aut iniuriæ probationem, seu tollendam illius suspicionem rei alicuius gestæ ad id pertinentis, vel verborum, aut responsionum series, & ordo narratur, vel ex simili abusu hac de caussa aliquid tale adeo firmiter asseritur, aut negatur, vt qui contradixerit, is siue nominatim, siue in genere mendacii arguatur, aut mentiri dicatur, aut ad hunc effectum ex militari etiam consuetudine quæritur, declaratur, aut respondetur, qua mente, aut quo sensu quippiam eiusmodi, quod ad superius expressa spectet, gestum dictuue sit; vel offert se quispiam contra certam, vel incertam personam, vel generatim contra quemcunque ad probandam armis, & verificandum, etiam inito certamine, aliquid ita esse, aut fuisse, vel non fuisse, imo

verò

verò non solum prohibentur huiusmodi scripta, ad effectum, de quo superius dictum est, sed etiam quęcunque denunciationes, declarationes, & testificationes talium rerum supra dicto quoquo modo cōcernentium, & ob huiusmodi caussas in locis publicis, vel priuatis, vbi hominum multitudo conuenire solet, etiam si scripto factæ fuerint.

Quintò, qui aliis ad singulare certamen publicè, vel occultè ineundum, vel ad prouocandum aliquē ad pugnam siue ad huius generis scripta, quæ manifesta, quæque chartulæ prouocatoriæ appellantur, scribenda, dictanda, mittenda, deferenda, diuulganda, auxilium, consilium, operam, vel fauorem præstiterint, siue id suaserint, aut mandauerint; quiue impermissis, vel eorum aliquo se quomodolibet, intermiscuerint, etiam si neq; pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, nec accessus, aut actus ad pugnam proximus, neque expræssa, & aperta prouocatio subsecuta fuerit, neq; scriptiones prædictæ, quæ manifesta dicuntur in publicum prodierint, aut cuiquam intimatæ extiterint si per eos non steterit quo minus publicatio, aut denunciatio fieret.

Sextò, denique omnes, & quicunque publicè, vel priuatim, palàm vel occultè, in quibuscunque locis, modis, & formis, ac casibus, in hac bulla, & aliis prædictis constitutionibus, videlicet, Pii IV. & Gregorii XIII. & Concilii Trident. decretis, comprætensis, singulare certamen (quod duellum vulgo dicitur) ex composito ineuntes, nec non id scelus suadentes, aut prouocantes, equos, arma, & commeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas,

tulas, seu libellos, litteras, nuncios, aut quæcunque alia scripta huius modi quomodolibet peccantes, huiusque delicti socii de industria spectatores, patrini, fautores, defensores, quocunque Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

Hi omnes, si singulares personæ sint cuiuslibet communitatis, vniuersitatis, collegii, aut Reipub. maiorem excommunicationem ipso facto incurrunt, & si in ipso conflictu obierint, sepultura Ecclesiastica perpetuò priuantur; Ciuitates vero, Terræ, Oppida, vel Castra, & loca in quorum territoriis id facinus scientibus, & tacitè, vel expressè permittentibus, aut tollerantibus Dominis, aut Magistratibus, vel Senatu, aut populo admissum fuerit, interdicto Ecclesiastico supponantur: cuius interdicti relaxationem, aut excommunicationis absolutionem, ab alio quam à *Summo* Pontifice, pro tempore existente pœnitentia, & satisfactione congruè peracta, nisi in mortis articulo constituti nequeant obtinere, etiam prætextu quarum vis facultatum, & indultorum quibusuis personis tam Ecclesiasticis cuiuscunque ordinis, aut Militiæ, status, gradus, aut conditionis existentibus, quam laicis, etiam Imperiali, Regali, vel alia præminentia insignitis, per Sedem Apostolicam in genere, vel in specie concessorum: Quæ omnia quoad præmissa nemini suffragari possunt. Pœnis aliis tam spiritualibus, quam temporalibus contra eos inflictis nihilominus in suo robore permansuris. Quæ Bulla tametsi nonnullis paulo durior, & rigidior visa sit, maxime cum non solum de Duello publico, sed etiã

de

de occulto tractet, si tamen criminis huius grauitatem, & detestabilem hunc Duelli vsum, fabricante Diabolo, introductum, & inuentum, vt ex cruenta corporum morte animarum simul interitum, & perniciem lucretur, consideremus; simulque etiam diligenter cogitemus, Duellum priuatum non minus cruentum, & animæ, & corpori noxium esse, quam quod publicè perpetratur, sapienter admodum statutum esse prudens quisq; fatebitur, vt homines qui nimia indulgentia, & spe impunitatis, ac veniæ facilitate hactenus ad huiusmodi exitialia quædam, ac enormia delicta perpetranda procliuiores extiterunt, ea sublata & præclusa ab his abstineant, & caueant in futurum dum se ab alio quā à Romano Pontifice pro tempore existente (excepto mortis articulo) absolui non posse intelligant. Neque enim tam rigida hæc constitutio, vt quidam arbitrantur, cum vt constat, non nisi personas, & actiones in ea expræssas comprehendat, quæ ex condicto, & ad effectum committendi, aut procurandi Duellum publicè, vel priuatim, aut alia in Bulla contenta fiunt, & exercentur.

DE DIFFINITIONE DVELLI, *& eius origine.*

Cap. I.

Duellum est pugna inter duos ex condicto, gratia probandæ veritatis, vel expurgandi criminis; nimirum vt is qui vicerit, probasse veritatem credatur, ac si per testes, aut rationes, & argumenta legitima illam probasset, & is qui victus est defecisse à probatione censeatur; item qui vicerit à suspicione criminis, quod illi imponitur perpetrasse credatur. *Silu. Ang. Arm. Tabiens. Verbo Duellum & Ioannes de Lignano in tract. quem edidit de Duello.*

Quod autem ad eius spectat originem, ex Azzor. notandum est. Duellum à Gentilibus habuisse ortum, qui gratia spectaculi publici instituerunt Duella, in quibus homines se se gladiis, & armis, spectante populo interimebant. Postea verò Duella ad probationem veritatis Longobardi in Italiam introduxere, qui (vt ait Ioannes de Lignano vbi supra) leges sanxerunt; quibus Duella admittebantur ad purgationem multorum criminum, nimirum, vt is, qui in certo criminis genere suspectus esset, duello se purgaret ab ea criminis suspicione.

De Duelli prohibitione à Summis Pont. nec non à Trid. Conc. fulminata.

Cap. II.

DVelli peſtem execrabilem tãquam alienæ perditionis originem, Olim Pius IV. prohibuit in Bulla quadam edita Anno ſalutis MD. LX. Idib. Nouemb. Pontificatus eiuſdem anno primo, eiuſq; prohibitionem innouauit Tridentina Sinodus, *Seſſ. 25. de refor. cap. 19.* Verum vtraq; interdictio extenditur tantummodo ad Duella publica; & effectum conſequuta; vt elicitur ex illis verbis eiuſdem Conc. ideſt *Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocunq; alio nomine, Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris ſuis inter Christianos concesserint, &c.* & ex iis, *qui verò pugnam commiſerint, & qui eorum Patrini vocantur, &c.* in quibus verbis nulla fit mentio de Duello priuato, aut de ſola prouocatione, ſed de publico, & conſummato.

Gregorius præterea XIII. in Bulla, quæ incipit. *Ad tollendum, &c.* edita Anno 1582. prohibet non tantum Duella publica ſub eadem pœna, ſed etiam priuata quæ ſcilicet priuatim fiunt, ſine Patrino, vel aliorum ſpectatorum præſentia.

Clemens VIII. tandem, vt deteſtabilem Duellorum abuſum euelleret Anno 1592. Decimo ſexto Cal. Sept. Bullam edidit contra pugnantes in duello publicè, vel priuatè; quæ incipit. *Illius vices, &c.* per quam hic Pont. innouat non modo Bullam Pii

IV. De-

IV. Decretum Conc. Triden. & confirmat Bullam Greg. XIII. sed præterea sub pœna excomm. latæ sententiæ, eò ipso incurrenda Summo Pont. reseruatæ, præter quam in mortis articulo, prohibet omnia Duella publica, vel priuata, etiam non sequto effectu, dummodo præcedat affectus deliberatus ex composito, & ex condicto, ideſt data opera, qualia sunt verba lacessentia, & irritantia ad Duellum, prouocatio, eiusdem acceptatio cum periculo mortis, aut vulneris, aut membrorum mutilationis; quod infra latius explicabimus.

De ijs, qui in Bulla Clem. comprahenduntur.

Cap. III.

PRo faciliori huius materiæ intelligentia est obseruandum, quosnam Bulla Clem. complectatur, ne quis ignorantiæ clypeo se excusare, tueriq; possit. Comprahenduntur itaq; Imperator, Reges, Duces, Princeps, Marchiones, Comites, Magistratus, Præsidentes, Locumtenentes, & quicunq; in suis Ditionibus, Ciuitatibus; Oppidis, aliisque locis suæ dictioni subiectis, qui Duella publica, vel priuata fieri permittunt.

Præterea lacessentes, irritantes, prouocantes ad Duellum, consulentes, instigantes, mandantes, fauẽtes deducentes, Patrini, Spectatores, Ministri, per quos committitur Duellum, & omnes cuiuscunque

gradus, sexus, ac conditionis, qui quocunq; modo facinoris socii extiterint, vel illi quomodolibet se immiscuerint.

Omnes insuper Militiæ Præfecti, qui in suis Castris Duellum permiserint comprehenduntur, & incidunt in pœnas, licet Duellum, vel prouocatio minime subsequatur, hæc enim est voluntas Pont. in iis verbis. *Et etiam si neq; pugna, aut actus ad pugnam proximus subsequutus sit.*

Non excipiuntur deducentes, qui Duellum sunt commissuri, & iis arma, equos, vel quocunque alio modo auxilium dantes, & notantur in illis verbis. *Quinimo excommunicantur, & puniuntur auxilium & opem præstantes ad Duellum in quibuscunque modis, & formis.*

Nec minus excluditur qui prouocatorium libellum publicè affixerit, vt aliquem lacesseret, & intimaret, se cum illo pugnare velle, licet postea aliquo casu non sequatur effectus. Dixi publicè affixerit nam per quem stetit, quominus affigeretur, & in publicum prodiret, non incidit in pœnas per Bullam inflictas. Ratio elicitur ex Alex. Peregrino, tractatu de Duello pag. 53. vt enim incurratur pœna ob aliquod crimen imposita, requiritur huiusmodi crimen actu consummatum esse. Et sicut qui prouocat ad Duellum verbis, eo ipso incidit in Bullam, ex eo quia iam perfectum est opus, ita nisi libellus (licet scriptus) publicè affigatur, aut publicetur, nulla ratione opus consummatum esse affirmari potest; & per consequens in pœnas cõstitutionis incidisse.

Licet autem dixerim superius comprætendi in

Bulla

Bulla spectatores; non tamen omnes ad Duellum spectãdum concurrentes, excommunicationis vinculum incurrunt, sed tantum qui sunt spectatores de industria, exempli gratia, qui spectant tanquam facti testes exitus, vel ex composito, aut data opera, vt ex eorum præsentia duellum committentes, vires ad pugnandum sumant. Nam qui casu, nec ex industria superueniunt, non incidunt in pœnas; licet aliquando mortaliter peccent, vt sunt qui adsunt cum oblectatione, vel qui præliũ dirimere possunt, & illi malo mederi, nec diriniunt, nec medentur, vt docet *Silu. verbo ludus §. 1.*

De Verbis prouocatorijs, ac de conditionibus necessarijs ad Duellum.

Cap. IV.

PRouocant ad Duellum quæcunque verba, quis contra alium profert cum illius contemptu, irrisione, vel iniuria, ex industria, & cum deliberato animo pugnandi, totiesq; eo ipso incidit in pœnas, contra pugnantes in Duello inflictas, quoties eo animo huiusmodi actiones committit, licet non sequatur effectus. Idem procedit in eo, qui sponte prouocationem accipit ex condicto, vel ex composito, hoc est, temporis interuallo, & animi deliberatione; nec non constitutionis pœnas, quoties cunque hanc suam voluntatem confirmat incurrit, etiam si non sequatur pugna, vel actus ad pugnam. Nisi vero

rò spótè prouocationem acceperit, sed coactus pro sui defensione arma suscepit, pugnamq; commisit, non erit Duellum, sed simplex defensio vt inferius patebit.

Conditiones verò, quæ necessariæ sunt, vt pugna aliqua duellum propriè dicatur, sunt quatuor. Prima vt sit pugna priuata, & sic excluduntur bella publica, & vniuersalia, quę interdum inter populos diuersæ nationis sequuntur, vt inter Hispanos, & Gallos, Catholicos, & infideles, & similia. Secunda, vt pugna ex vtraq; parte sit sponte suscepta, per quam conditionem propriæ vitæ defensio excipitur. Tertia, vt fiat data opera, temporis interuallò, deliberatoq; animo pugnandi; alias enim rixa, & non Duellum esset. Quarta tandem, vt armis fiat, ad mortemque tendat, vel sanguinis effusionem, aut membrorum mutilationem. Quibus conditionibus deficientibus non esset Duellum, tamen ad incurrendã pœnam dictæ Bullæ, sufficit animo deliberato prouocare, vel prouocationem accipere, etiam si nulla temporis, armorum, vel loci mentio fiat, cum hæc implicitè compræhendantur.

Quando Duellum sit licitum, nec nè.

Cap. V.

AD huiusmodi difficultatis declarationem notandum est, Duellum dupliciter vsurpari posse, primò modo generaliter pro quocunq; certami-

tamine armorum inter duos, etiam licito, & iusto, quod legibus non est prohibitum. Secundo modo specialiter pro pugna armorum inter duos ex condicto, ad probationem veritatis, vel criminis purgationem & hoc modo sumptum, est prohibitum legibus, & canonibus sacris, & appellatur in Iure Duellum, vel Monomachia, à Monos quod est vnũ, & Machia quod est pugna, hoc est vnius cum vno pugna ex condicto, his sic stantibus quæruntur duo.

Primò an Duellum secundo modo captum nimirum ad probationem veritatis, vel criminis purgationem sit licitum ex parte accipientis illud, quoniam ex parte prouocantis omnes ferè auctores cõueniunt esse illicitum, præsertim cum is, qui offert, aut prouocat est falsi criminis delator, vel calumniator; ratio dubitandi est, quoniam videtur esse licitum, spem in armis arte, & dexteritate pugnandi ponere. Respondeo esse illicitum & prohibitum, non solum Iure canonico, verum etiam ciuili, Diuino, ac naturali, vt recte probant Silu. Tabien. Ang. & communiter omnes doctores. Adsunt etiam Sũmorum Pontif. constitutiones, cum sacro Concil. Trid. nam caussa probandæ veritatis, vel purgandi criminis Duellum committere, est tentare Deum, cum sit quoddam sortis diuinatoriæ genus, innocentis vitam aliquando morti, aut Mortis periculo exponere, nam contingit aliquando, vt innocens in duello victus succumbat, & occidatur, aut mutiletur membro.

Dices non videtur rem duello committere, esse Deum tentare, quia quisq; spem potest probabiliter pone-

ponere in armis. Respondeo si non est Deum tentare, saltem est vitam innocentis periculo Mortis exponere, sine iusta caussa.

Secundò, quæritur, an Duellum solum quod est ad probationem veritatis, vel criminis purgationē sit illicitum, an verò sit etiam illicitum duellum ob alium finem. Respondeo, etiam aliquando esse illicitum ob alios fines. Primò quando Duellum fit odii, vel inimicitiæ gratia; Secundò, quando fit ostētationis virium, & gloriæ cupiditate, vt victor in Duello laudem sibi comparet. Tertiò, quando fit vindictæ caussa, nimirum quando verbis contumeliosis quis affectus, aut aliquali iniuria lacessitus, Duello se se vindicat. Quartò, quando fit vt spectaculum, ad spectantium animos oblectādos, vti apud Gentiles fieri solebat in gladiatorum spectaculis, Omnia ista Duella sunt illicita.

De pœnis contra Duellum.

Cap. VI.

Quatuor in præsenti capite sunt aduertenda. Primò, in Duello reperiri solere quinq; genera personarum; nempe, Principes, Imperatores, Reges, vel alios duellum concedentes, in terris sibi subiectis, Pugnantes, Patrinos eorum, eos qui consulunt, vel aliquo modo fauent, & spectatores, qui ad spectaculum concurrunt.

Secundò, contra Duellum, huiusmodi pœnas inflictas

flictas esse, scilicet omnes prædictæ personæ sunt eo ipso excommunicatæ. Domini in terris suis facultatem concedentes ad Duellum, priuantur Iurisdictione terræ illius, in qua concedunt huiusmodi facultatem, si eam ab Ecclesia habent; Quod si est feudum, priuantur eo, ita vt redeat feudum ad Dominum directum; Ciuitates verò, terræ, oppida, castra, vel loca in quorum territoriis id facinus admissum fuerit, scientibus Dominis aut Magistratibus, vel Senatu, aut populo & tacitè, vel expresè permittentibus, aut tollerantibus; interdicto Ecclesiastico supponuntur. Pugnantes, & eorum Patrini notantur infamia, incurrunt priuationem omnium bonorum, & pœnam homicidii; hoc est, sic debent puniri, ac si essent homicidæ, licet non sit sequuta mors. Si verò Clerici Seculares, vel regulares fuerint cuiuscunque ordinis, & instituti; vltra prædictas pœnas, priuantur dignitatibus officiis, & Beneficiis, & in posterum redduntur inhabiles ad illa, & alia obtinenda, & morientes in duello priuantur Ecclesiastica sepultura.

Tertiò, ex prædictis pœnis excõmunicationem incurri ipso facto, cęteras verò pœnas incurri debere per sententiam Iudicis.

Quartò tandem prædictas pœnas in his casibus habere locum, in quibus Duellum est illicitum. Item prædictas pœnas incurrere Dominos facultatẽ concedentes ad Duellum, non autem quando Domini solum impunè permittunt, propter peccata maiora, aut plura damna euitanda. *Sanch. de præcep. decal. tom. 1. lib. 2. cap. 39.*

C *Quando*

Quando liceat acceptare Duellum.

Cap. VII.

DAntur autẽ ſex cauſſæ, vt optimè notat Sãchez, propter quas Duellum committi ſolet; Prima eſt veritatis indagatio, quando ſcilicet ex pugnantis victoria volumus, vt alicuius rei veritas innoteſcat. Secunda, litis alicuius ciuilis vel criminalis terminatio. Tertia, ſui ipſius defenſio. Quarta, defenſio propriæ exiſtimationis. Quinta, in publico armorum certamine virium, ac virtutis oſtentatio. Vltima demum, Patriæ vindicta, vel defenſio. Quarum aliæ iuſtam cauſſam prębent acceptandi Duelli, aliæ verò minime, vt videndum eſt.

PRIMA CAVSSA DVELLI.

DVellum, quod committitur ad indagandã veritatem, illicitum quidem eſt, quia in propria ratione repugnantiam cum recta ratione includit; interdum enim ex virium defectu, vel imbecillitate occiditur innocẽs, mactatur, & perditur; at dubitari tamen poteſt; An Franciſcus falsò accuſatus furti, & iniuſtè damnatus à Iudice, vt vel pugnet in Duello ad ſui ipſius innocen-

centiam ostendendam, vel capite plectatur; debeat acceptare duellum nec nè.

Quod dubium alii negatiuè resoluunt, vt Host. Rosell. Henric. *quodlibet.lib.5. q.32.* Abulens. *in primo Regum c.17.quest.vlt.* D. Antonin. *3 p. tit.4. & vlt.* Tabien. *verbo Duellum q. 3.* & Arm. *num. 5.* & ratio est, quia Duellum caussa eruendę veritatis est intrinsecè malum, & insuper Francisco non infert iniuriã, qui cum illo pugnaturus est, sed Iudex, & ideo non potest acceptare Duellũ, ne aduersarius subeat mortis discrimen. Alii vero resoluunt affirmatiuè, vt Ang. *Verbo Duellum 2.* Tolet. *lib.5. cap.6.n.32.* Nauar. *lib.2.de restit.in 2.p.dub.13.* in noua edit. *num.295.* & Caiet. *2.2.q.95. art.8.* qui refert quosdam hanc opinionem sectantes à quà nec ipse, nec Valent. recedit. *2.2. q.17. disp. 3. puncto p col. 3. vers. ponunt etiam.* hanc reddens rationẽ; quod licet non inferat Francisco iniuriam, qui cum illo pugnaturus est sed Iudex, videtur tamen in tali casu Ius quoddam habere, & quodammodo cogi contra iniuriam à Iudice illatam, per anceps Duelli discrimen mortem effugere, etiam cum aduersarii periculo; eoque magis, quod propriam vitam alienæ proponerę tenetur, cũ illo vtatur inquus Iudex tanquam instrumento ad exequendam in parte iniustam sententiam. Quæ postrema opinio probabilior mihi videtur, & cum Sanchez affirmo, Franciscum criminis expertem acceptare posse Duellum, animo tantum se defendendi & certæ mortis euitandæ, & sic potius defensio, quã Duellum dicetur, nõ autem eo animo, quo illi offertur à Iudice, vel ostendendæ suæ innocentiæ; quia

Duellum caussa eruendæ veritatis, vel expurgandi criminis est intrinsecè malum.

Secunda caussa Duelli.

SEcunda caussa Duelli est litis alicuius vel ciuilis, vel criminalis terminatio; vt exēpli gratia, Franciscus, & Martinus litem habentes, propter differentias vertentes nequeunt componi, duellū suscipiunt hac conditione, vt victor fauorabilem sententiam intelligatur habere, modò quæritur, num liceat huiusmodi duellum acceptare.

Respondeo non posse acceptari nisi in mortis periculo, vel mutilationis, aut peculiaris amissionis rerum, vel honoris; idest quando constat actorem dolosè, ac iniustè procedere contra innocētem, ex quo illi sententia Iudicis mors, vel mutilatio, vel maxima rerum, vel dignitatis amissio contingat, tunc enim nō acciperet Duellum vt Duellum, sed vt existimationis, & vitæ defensionem. Sic Bann. *2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4.* Manuel. Sà *p. tom. summæ in 2. edit. cap. 3. nu. 1.* Nauar. *lib. 2. de rest. cap. 3. in 2. p. dub. 13. in noua edit. num. 289. & 290.* Immò Bann. affirmat in tali casu innocentem non modo posse acceptare duellum, ob iam dictam rationem, verum etiam quoquo modo (si tuto possit) actorem occidere, per calumniā ipsius oppressionem quærentem; nam hæc occisio est vera defensio; & Nauar. loco citato *num. 290.* ait, innocentem posse duellum renuere, si clam occidēdo actorem, rei familiaris, vitæ, vel honoris ammissionem possit effugere.

Si verò vt notat Azzor. & ferè omnes doctores lis non importaret prædictarum rerum ammissionem, videtur nõ posse acceptare Duellum, nam exponeretur innocentis vita periculo mortis, cum facilè vinci, & occidi possit; oppositũm tamen est probabile, vt clarius quæstione sexta videndum erit.

Tertia caussa Duelli.

TErtia caussa solet esse defensio vitæ propriȩ; vt Domitius Titium prouocat, dicitq; se cum illo pugnare velle, acceptet Duellũ vel ne, quæritur an Titius tuta conscientia duellum suscipere debeat. Circa quod affirmatiuè respondeo, dummodo alio quocunq; modo mortem ipsam euitare nequaquã possit, nam tunc mera, puraque defensio esset, non Duellum. Sic Doctores communiter omnes.

Quarta caussa Duelli.

HOnoris etiam defensio plerunq; est in caussa, vt committatur duellum, prouocatur enim ad Duellum Miles, & nisi acceptet, aliqua honoris illius diminutio fieri videtur, quæritur an possit acceptare, ne ignauus apud homines habeatur.

Nonnulli partem affirmatiuam asserunt, vt refert Bann. *2.2. q.64. art. 7. dub. 3.* quia vim vi repellere licet. At communis opinio est in contrarium cum Azzor. quia alia ratio est de occidente inuasorẽ pro tuendo honore suo; & alia de prouocato ad Duellum, qui ex improuiso armis se petitum videt, pro-

cul

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cul dubio ad vitæ,vel honoris defensionem inimicū occidere potest; quia vim vi repellere licet.Sed qui tantum prouocatur ad Duellum, nullo pactò debet accipere, cum sine honoris detrimento respondere possit, se Christi Militem, nec posse,nec debere, nè Clementinæ Bullæ aduersetur; at si vlla afficiatur iniuria ad sui defensionem esse paratum.

Nec aliquis objiciat non parum dedecoris Militem prouocationem renuentem subire,nam qui animæ thesaurum, & conscientiæ puritatem æstimat, Poli legem,non fori seruare debet,igitur qui lacessitus,vel prouocatus fuerit, non dissimili responsione periculo se eximet, & honori etiam consulet. Sic Ban. *2.2.q.40. art. 9.* & Valent. *2.2.disp.3.q.17.puncto p.in 2. caussa.*

Quinta caussa Duelli.

QVandòque etiam virtutis,vel fortitudinis ostētatio in publico armorum certamine,caussam præbet. In Bello quodam quatuor Milites vnius exercitus totidem alios contrariȩ partis ad duellum prouocant; quæritur an huiusmodi duellum sit permissum,& acceptari debeat. Negant Caiet.*in summ. Verbo Duellū & 2.2.q.95.art.8.* & Armil. *Verbo Duellum.* Concedit Nauarr.*in summ.cap 13 num.27.* Ego verò arbitror; si tantummodo ad virium, & virtutis ostentationem committatur, acceptari nequaquam posse, cum enim finis sit inanis, Duellum erit indignum; quia nec bellum tali caussa indictum, sumi debet, ergo nec Duellū, & sic intellige Caietanum.

Si

Si verò fiat nè hostium exercitus fortior, vel audacior euadat,vel prouocatorum animo cadat,desperetq; futuram victoriam,vtique acceptari potest, vt ait Nauarr. Idem enim est ac si dicerem, quod licet huiusmodi certamina ab hostibus oblata acceptare, non principaliter ob vanam fortitudinis ostentationem ,sed gratia conseruandæ bonæ existimationis exercitus apud hostes,quia si lacessiti prelium renuerent,hostes ipsi audaciores fierent,id ignauiæ,& pauori ascribentes.

Sexta & vltima caussa Duelli.

SExta denique caussa est propter quam ad Duellum ineundum descendi potest,quando publica auctoritate lacessitur ad pugnam,vt iniuria propriæ patriæ illata,ferro redimatur, vel vindicetur armis, vel vt ipsamet patria integra, & incolumis præseruetur,exempli gratia,si duo exercitus prædicta caussa simul venirent ad Arma, quatuor vero milites ex altera parte totidem aduersæ aciei ad Duellum inuitarent, quæritur an huiusmodi Duellum licitum esset, nec nè.

Respondeo, Duellum istud regulariter esse illicitum,etiam si bellum sit licitum,aliquandò tamen fas erit, bellum terminari Duello, dummodo vtrique exercitus hoc inter se feriant,ac statuāt fœdus, idest vt dicat ille cui sit commissum; lis inter nos exorta, congressu tantummodo quatuor militum vniuscuiusq; partis decidatur,Victoria verò sit illius exercitus, cuius milites victores erunt, tunc huiusmodi

Duel-

Duellum erit licitum, eòque magis ſi ex exercitibus alter fortior erit altero, cumque ſciat debilior ille viribus in communi pugna facile ſe victũ, atque proſtratum iri, at contra in Duello certans trahitur in ſpem victoriæ, quia in hoc caſu, ruinam propè, ac ſecurò imminentem in ſpem victoriæ transferre, prudentia ſumma erit, quapropter non Duelli ſolũ iam oblati conditiones acceptare, verum & offerre licebit, quia id non eſt aduerſarios iniuſtè pugnaturos inducere ad malum, ſed eos à maiori malo auertere, quale eſt bellũ commune. ſic *Armilla in Verbo Duellum num. p.* Emanuel sà *num. p. Nauar. ſumma latina & hyſpana cap. ij. num. 39. & cap. 15. nu. 9.* Caiet. & alij quam plures.

Quam ſit heroicum non acceptare Duellum, & quomodo prouocantibus ſit reſpondendum. Cap. VIII.

PEſſimum iniurias vlciſcendi vitium, in humanis cordibus quaſi venenum, ita diffuſum eſt, vt ab hominibus non æſtimetur inſignis, ac honoratus miles, qui iniurias ſibi impoſitas ſinit impunitas abire, & prætextu æſtimandæ dignitatis ſuæ, armis vindicandas non curat, in Duellum cum inimico deſcendens; quod quidem à veritate longè diſſentit & profitenti Chriſtianam vitam, dignumq; militem indecorum eſt.

Quicquid de hoc dicat Poſſeuinus (non ille Societatis Ieſu) in ſuo honoris libro, ideſt, ſub colore

honoris

ıonoris recuperandi, militem hostem ad Duellum rritandum esse, aliàs etenim erit infamis, sicut inamis est alter, qui non acceptat; Ego enim respon-leo Duelli legem, Diaboli legem esse, atq; cõmenum, sub cuius vexillo peruersi, perfidiq; militant ıomines, immo heroicè se gerit Miles ille, qui lacesitus Duellum recusat, & adæquato responso, honorem suum tuetur, quod facilè probari potest.

Si posseuinum interrogarem, qua de caussa teneatur Miles acceptare Duellũ, responderet, ob id præcipuè teneri, ne vilis videatur & iners, ego auem dico, Militẽ fore multo fortiorem recusando, i enim maior est fortitudo animi quam corporis, & (vt dixit sapiens) Vir patiens fortior est expugnatore vrbium, & maior virtus est se ipsum quam ılium vincere, vt elicitur ex scriptura sacra dicente; Dauid autem erat fortior se ipso, quem titulum sibi comparauit, non discerptis leonibus, non laniatis Vrsis, nõ occiso Philisteo, sed quidem cum affectus niuria à Rege Saul, & cum posset illum occidere, idem ignouit, & à cęde illius manus abstinuit; necessariò sequitur, Militem tanto fortiorem, ac honoratiorem habitum iri, si prouocatus, ipse sibi imperabit ignoscens, ac Duellum recusans.

Nihil obstat, quod dictitet Mundus, ideo à Milite non acceptari Duellum, quia timidus animo, & imbecillis sit viribus, id enim verum esset, quãdo lacessitus ab hoste fugæ se committeret, contra vero si respõdens dicat, quia Christianam legem profiteor; ideoq; Duelli pugnam acceptare recuso, cum Bullę Clem. 8. repugnet. At quia maximi honorem meum

D facio,

facio, scias me ad defensionem meam esse paratum, quoties quilibet me lædat, atq; inuadat; & hac respondendi regula, omnis miles honoris appetens, defendit satis existimationem suam; quod quidem honorifice probatur à Fabio Albergato, Patritio Bononiense in suo tractatu manuscripto de modo priuatas inimicitias ad pacem reducendi, vbi probat, Duellum non decere Militem virtute decorum, & honore insignem, quisquis ille sit, & vlcisci iniurias data opera nunquam licere priuatę personę, sed cōpetit Deo diceti, mihi vindictam; & ego retribuam, & solum illis, qui publicam gerunt auctoritatem, idque contra eos, qui probabiliter sunt peruersi.

Scio equidem, Posseuinum in quinto honoris libro, pagina 255. asseruisse, Malum mēdacium, idest verbum mentiris, tolli alapa, cum illud animum solummodo lædat, alapa vero corpus vnà, & animum offendat, & ob id maior est iniuria; Alapa verberibus, (faciunt enim grauiorem ictum) verbera vulneribus, vulnera deniq; morte tolluntur, quasi dicat Posseuinus, Militi læso ob tutamen honoris, vlciscendæ sunt iniuriæ illis rationibus, ac modis paribus iniunctæ sibi læsioni. Ego autem respondeo, Diuinum Ius longius ante ire humanæ legi; prohibet Deus ne nos si ab inimico percutimur in maxilla, ad vindictam efferamur, sed iubet, nos alteram præbere percutienti, & reddere pro malo bonum, qui ergo salutem æstimat, Deo, non mundo, vel Duelli legibus, obedire debet, qua propter liber ille à Posseuino editus, à quo quam plurimi hominum ad duellandum incitati fuere, & consequenter eorum animæ

di-

discrimini æternæ damnationis expositæ, ab Ecclesia Romana prohibitus fuit, ideo ab hominibus sapientia iudicioq; conspicuis, Miles maiorem consequetur honorem, respondens vt supra dictum est, quam Duellum accipiens, quia non id faciet timore perterritus, sed vt Diuinæ legi, Summoq; Pontifici obediat. In hoc tantum congruit mea opinio cum Posseuini sententia, Militem scilicet, qui ob acceptã iniuriam iacturam fecit honoris, summa ope niti decere, vt recuperet amissum, at modum recuperãdi esse Duellum, hoc firmiter nego, ipse enim dicit in quinto lib. pag. 256. quinque modis rem ablatam repeti posse, vel testibus, vel legibus, vel insidijs, vel aliena virtute, vel propria, & concludit, quod si Militi auferatur honos; non tenetur recuperare illum, nisi in Duello viribus proprijs, ac propriæ innixus virtuti, cui quidem oppinioni nec debeo, nec vllo modo assentiri possum; nam licet conseruandi honoris gratia, aliquãdo Duellum accipere permissum sit, hoc debet intelligi quando resarciri, vel aliter recuperari non valeat, sin autem Miles honorẽ suum readipisci potest adæquato responso prouocanti, debet, & facere tenetur, saltem vt Christi athleta quia prius Dei legem in Baptismate professus est, quam mundi, & cum ad terrenam militiam adscriptus fuit, non ideo tamen solutus remansit à vinculo obseruandæ legis, quam prius professus est. Respondens igitur irritanti ad Duellum modo ante dicto, iustè, & cumulatè suum tuetur honorem, & magnũ strenuĩ Militis specimen præbet.

Quodnam discrimen inter Duellum, & Rixam reperiatur. Cap. IX.

QVia non raro inopinatæ succedunt prouocationes ex improuiso, sciendum est, non omnes compræhendi sed tantum illæ, quę fiunt ex condicto, animo scilicet deliberato, & data opera; hoc enim est discrimen inter Duellum & rixam, nam Duellum est pugna inter duos ex condicto, rixa verò est alteratio ab ira, sanguinisq; calore procedens absq; animi deliberatione, & ideo verba, quæ ab animi cõmotione, subitoq; furore procedunt, non sunt irritatoria ad Duellum; exempli gratia, duo Milites ludentes irasquntur, alter ad alterum dicentes; fraudolenter ludis, respondet alter, mentiris, & hoc tuebor armata manu, strictoq; gladio substinebo, acceptat ille irritationẽ, sed interim interponuntur amici qui eorum litem componunt, hoc non est duellare, sed rixare, & irasci, & illa prouocationis acceptatio non est ex composito, id est animo certo, ac deliberato duellandi; qua propter dici potest, quod sic calore iracundiæ, pro non facto haberi debet.

Qui ab excomm. lata contra Duellantes, possint aliquando absoluere extra mortis articulum. Cap. X.

PRo huius capitis declaratione, tria sunt obseruãda, Primò quod si loquimur de foro exteriori, nulli

ulli dubium est, ad solum Pontificem spectare de
bsolutione excommun. & relaxationis interdicti,
uobus casibus exceptis, primò in articulo mortis,
ecundò si post publicationem huius Bullæ, aliquis
aberet facultatem à Sede Apostolica absoluendi,
: relaxandi, vt patet ex illis verbis. *Cuius interdicti
laxationē, aut excomm. absolutionem ab alio quā à nobis*
Si vero loquimur de foro interiori, sciendum est,
piscopum absoluere posse, ex facultate sibi concef
a Conc. Trid. in sess. 24. c. 6. de reform. delinquen
s sibi subditos in sua Diœcesi, quotiescunq; dunta-
at Duellum est occultum.

Nec obstat illa clausula derogatoria, *Etiam præ-
xtu quarumvis facultatum, & indultorum quibusuis
ersonis*, quia in dicta clausula nulla fit mentio de
Conc. Trid. & ad reuocandam dictam facultatem,
equiritur vt dicunt communiter Doctores, quod
pecialis mentio de illo fiat, ex Couar. *in lib. 4. varia-
um resolut. cap. 16. num. 6. vers. Item decretales epistolas
fine.* Sanchez de matrim. *tomo 3. lib. 8. disputat. 35.
um. 17.* & ita obseruauit Sixtus V. in sua Bulla con-
a Clericos malè promotos, & quamvis reseruatio
uius excomm. sit facta à Clem. post Concil. Trid.
ihil refert, nam cum talis facultas sit generalis, &
oncessa dignitati, & non personæ, ita generaliter
ebet intelligi. Nauar. *in consil. 43. num 1. & 2. de sent.
comm.* Secundò sciendū est, quod quando excom.
uelli est caussa publica, & excomm. est impeditus,
e Sedem Apostolicam adire possit, tunc Episcopus
otest eum absoluere. Nauar. *in Man. cap. 27. nu. 89.*
lu. *in verbo absolutio 4. num. 7.* & hanc facultatem
ha-

habet Episcopus in isto casu, tanquam delegatus à lege, vt docet Sanchez. *de Matrim. tomo p. lib. 2. disp. 40. num 3.*

Si dices, quod Clem. VIII. in sua Bulla, aliquem ab alio absolui posse, nisi in mortis articulo non permittit, præterquam à Rom. Pontif. etiam prætextu quarumuis facultatum, ergo Episcopus absoluere non poterit. Respondeo, quod illa prohibitio intelligitur de alijs, non autem in tali casu de Episcopo diœcesano, sicut etiam illa Clausula non se extendit ad priuilegia in corpore Iuris inserta, ita docet *glos. in l. § legatis ff. de re iudiciaria. Verb. non compelluntur*; ex hoc sequitur Episcopum in casu Iusti impedimēti quando pœnitens Sedem Apostolicam pro absolutione adire ne quaquam valet, eum absoluere posse ab excomm. ex caussa Duelli, quamuis Crimen esset iuxta decretum Conc. Trid. & constitutionem Greg. XIII. immo non solum per se potest absoluere, sed etiam committere facultatem absoluendi in aliquo casu, particulari confessario, per tex. *in capit. vlt. de offic. ordinarij.* Nauar. *in man. cap. 27. nu. 45.* Sanchez *de Matrim. tomo p. lib. 2. disput. 40. à num. 13. vsque ad finem.* Quia Episcopus in dicto casu absoluit virtute iurisdictionis sibi concessæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, vel virtute ordinariæ potestatis, vt inquit Sanchez vbi supra *num. 3.* at quia impedimentum potest esse temporale, debet absoluere sub Iuramento, vt cessante, adeat Romanum Pont. quod si id fieri neglexerit eandem excomm. incurrat.

Verum est aduertendam prædictam potestatem

non

on procedere. Primò, quando excomm. qui Pontificem adire nequit propter impedimentum posset adire Legatum, vel alium, habētem priuilegium absoluendi à tali excomm. nam in hoc casu Episcopus on posset absoluere, vt dicit Nauarr. *in Man. cap. 7. n 89.* & Sanchez *de Matrim. vbi supra nu. 8.* ratio lle potest, quia pœnitens in hoc casu non remanet medio destitutus; secundò, facultas Episcopi non aberet locum, quando pro comperto haberetur, npedimentum esse breuis temporis, nam huiusmo i ratio haberi non debet, vt docet Vgolinus *de Cens. cclesiast. in genere. tabula p. cap. 4. § 5. num. 16.*

Tertiò tandem notandum est, quod Clem. VIII. ino salutis 1602. die 26. Nouembris, moderando ecretum super absolutione à casibus eius reserua-s, ab ipso editum, anno 1601. die 9. Ianuarij. viuæ ocis oraculo declarauit, nullos confessarios in po-erum, vigore suorum priuilegiorum absoluere pos (inter alios) in casibus prouocationum, & pu-nantium in Duello, in terminis Conc. Trid. & con-itutionis Greg. XIII. vt apparet ex Bullario Ste-nani Quaranta. Vnde cum per prædictum decre-m sint tantum prohibiti & reseruati Sedi Aposto-cę casus prouocantium, & pugnantium in Duello, ixta decretum Conc. & Constitut. Greg. XIII. se-uitur quod cœteri videantur concessi, quia aliàs ustratoria esset exceptio supradictorum tantum ısuum, prouocantium, & pugnantium in Duello, si i alijs non exceptuatis non esset restituta facultas. uapropter Confessarij omnes, tam seculares, quā gulares habentes facultatem ex aliquo priuilegio ab-

absoluendi à casibus Summo Pont. reseruatis, exceptis casibus Bullæ Cœnæ, & Decreti prædicti, vigore suorum priuilegiorum in casibus Duelli extra decretum Conc. & constitut. Greg. XIII. absoluere possunt, vt optime docet Alexan. Peregrinus in suo tract. de Duello pag. 195.

Quomodo se habere debeat Confessarius, dũ absoluit illapsum in pœnas Duelli in articulo mortis, & quis nam dicatur Articulus mortis. Cap. XI.

QVod autem spectat ad beneficium absolutionis in foro conscientiæ largiendum in articulo mortis, ei qui excommunicationem contra Duellantes latam incurrit; Notandum est, quemlibet Confessarium huiusmodi facultatem habere, ægrotus tamen sub iuramento absoluendus est, vt (scilicet) si conualuerit adeat Romanũ Pont. à quo iterum absoluatur, quòd si Romanam Curiam non adierit, easdem contra duellantes pœnas incurrat. Quod autem attinet ad articulum mortis, dico illum dici articulũ mortis, vbi quis probabiliter moriturus existimatur, vt quia propinquus est morti, vt iudicio peritorum intra paucos dies creditur moriturus, quatenus quis est infirmus. Præter ægritudinem autem, ille articulus mortis putatur, vbi quis itidem infra paucos dies moriturus existimatur, & si ratione præsentis periculi mors est in fieri, vt docent Philosophi. Hinc senex de cuius morte dubi-

atur, eſt in articulo mortis; licet nulla infirmitate detineatur. Item qui eſt in maris tempeſtate, & naufragium probabiliter imminet; Item præliũ ac conflictum ingreſſurus. Item damnatus ad mortem, cuius mortis executio intra paucos dies eſt facienda. Item, qui pertranſire coguntur loca periculoſa, vbi fures, ac banniti commorantur, qui tranſeuntes ſolent occidere. Item mulier partui proxima, quæ difficile parere ſolet, & præcipuè vbi primo parturit. Item qui ſe caſtrandos tradunt, & tandem vbi eſt in omni caſu periculum mortis imminens, iſte dicitur articulus mortis. Nauar. *in Man. cap. 2. num. 8. & cap. 26. num. 31.* Sylueſt. *in verbo abſolutio p. num. 8. & 10.* Couar. *in cap. Alma Mater p. 1. §. 11. num. 8. de ſent. excomm. lib. 6.* & Sayr. in Theſaur. caſ. conſcien. *lib. 2. cap. 20. num. 28.*

Qui in Duello lædit, vel occidit, ad quam reſtitutionem teneatur in foro conſcientiæ. Cap. XII.

IN hac difficultate duæ ſunt opiniones, quarum prima eſt, quod ad nullam reſtitutionem teneatur, qui in Duello alterum lædit, vel occidit, nam vnuſquiſq; tenetur ſuam famam tueri, quia defenſio eſt de iure naturæ, ſed ex communi hominum ſententia, qui prouocatus non acceptat Duellum amittit ſuum honorem, ergo ad nullum tenetur damnum etiam ſi occidat prouocantem, cum ad ſuam defenſionem id faciat.

E Secunda

Secunda verò opinio oppositum tenet, scilicet, qui in Duello lædit alterum, vel occidit teneatur in foro conscientiæ resarcire læso, vel filijs, & hæredibus occisi quancunque iacturam, quam illi ratione lesionis, & occisionis perpessi sunt, sic Alex. Peregr. *tract. de Duello quæst. 39.* ratio esse potest, qui pugnat in Duello dat operam rei illicitæ cum Duellum sit prohibitum, ergo, si ex Duello sequitur læsio, vel Mors, qui lædit tenetur resarcire quascunq; iacturas, nam danti operam rei illicitæ, quæ prohibita sunt ex præcepto Iustitiæ imputantur omnia quæ sequuntur, etiam præter voluntatē suam Sylu. *in verbo causa legalis* §. *8.* Nauar. *in Man. cap. 17. num. 179. & alij.*

Item Duellantes puniri debent, vt homicidæ iuxta Conc. Trid. sess. *25. cap. 19. de reform.* sed qui alterum iniustè occidit tenetur resarcire læso, vel filijs, aut hæredibus iacturam, quam illi ratione necis, vel percussionis perpessi sunt, vt inquit Scotus *in 4. sent. dist. 15. quæst. 3.* ergo qui in Duello lædit, vel occidit tenetur resarcire quancunq; iacturam.

Hæc secunda opinio verior mihi videtur, & ad primam respondetur, quod ius naturale, quod concedit vim vi repellere, intelligitur de inuasore, quē aliter euadere nequimus, nisi lædendo, vel occidendo, prouocatus verò ad Duellum non patitur talem vim, & licitè, & absq; detrimento sui honoris potest recusare Duellum, vt diximus supra in cap. 8. huius tractatus.

Immo per decretum Conc. Trid. *sess. 29. cap. 19.* § *qui vero*, sub decreto de reform. duellantes decla-

larantur infames, & ideo interpretatiuè duellans licitur aggressor, vel saltē congressor. Salon. *in 2. 2. Diui Thom. quæst. 64. art. 3. conclus. 3. versic. secundo si n aliquo.* Nec obstat vulgaris hominum opinio, nam egulæ Duellorum lege rationis, & non iuxta pravas consuetudines, vt vulgarem hominum opinioiem sunt regulandæ, vt docet Mutius Iustinopolitaus *in tract. de Duello lib. 3. cap. 4.* Sed de hoc satis, iunc aggrediamur quæstiones.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum Hæbrei, & alij Infideles non baptizati afficiantur pœnis si Duellum committunt.

QVod omnes personæ cuiuscunque sexus, gradus, & conditionis sint, compræhendantur in pœnis contra duellantes inflictis, patet luce meridiana, vt in Bullis Summorum Pontif. videri potest; Sed an Hæbrei debeant in his pœnis compræhendi, cum sint extra gremium Ecclesiæ, hoc videndum est.

Prima fronte, non compræhendi videtur esse dicendum, nam inter illas pœnas adest excommun. at Hæbrei, & alij infideles non possunt excommunicari, quia per Baptismum Christi fidem non sunt professi, nec adhuc recepti sunt ad communionem Ecclesiæ, ergo ipsa priuari non possunt per excōm. nam priuatio præsupponit habitum, & quod quis

non habet, illud ei adimi non potest.

Præterea Duellum fuit prohibitum, ex eo quia oriebatur animarum perditio, sed infidelium animæ iam sunt in potestate Demonum, ergo non debent comprahendi in pœnis.

Attamē oppositum verius mihi esse videtur, quapropter distinguendum est, vel sumus in statu Ecclesiastico, vel ne, si secundum, tunc Iudeos, & alios infideles Baptismo carentes, non affici pœnis vtique affirmarem, quia nec ratione dominij temporalis, nec spiritualis Summo Pontif. subduntur, & iudicare de ijs, quæ foris sunt, non est sui iuris. cap. *Multi 2, quest. p.* sed tantum legibus Principum, sub quorum dominio subduntur, puniri debent. Si vero sunt in statu Ecclesiastico, compræhenduntur, quia subduntur Pontif. & eius legibus, quatenus temporalis Princeps est. sic dicit Lucas Floronus in suo tractatu de prohib. Duelli. *cap. 5. §. 4.*

Nec obstant in contrarium adducta, nam licet infidelis excommunicationis pœna affici non possit, tamen aliæ pœnæ in ipsum exerceri possunt, & quamuis sit in statu damnationis, ex eo quia est in hac vita mortali, potest conuerti, & saluari, nam omnis malus (vt inquit Diuus Augustinus in ps. 54.) ideo viuit, vt corrigatur, aut per illum bonus exerceatur, sed dum moritur in Duello, vitam & animā perdit, ergo dicendum est, Hæbreos, & alios infideles, dum sunt in statu Ecclesiastico, compræhendi in alijs pœnis contra Duellum, præter excommunicationem.

QVAESTIO II.

Qui plures actiones faciunt contra Bullam Clem. VIII. an incidant in plures excomm.

IN plures excomm. illi dicuntur incurrere quando si semel sunt excommunicati, antequam ab illa excomm. absoluatur, iterum committunt idem, vel aliud delictum, cui est annexa excomm. Modo si aliquis incurrit pœnas Duelli, & ante quam in foro conscientiæ absoluatur, facit plures actiones distintas ad ipsum Duellum spectantes, quot actiones facit, tot excommunicationes incurrit, & hoc dupliciter probari potest.

Primò, vbi quis vnum facit, quod habet multas qualitates pro quibus singulis pœna est imposita, in tot excomm. incidit quot sunt illæ qualitates, vt inquit Vgol. tract. de Cens. Eccles. *capit. 16. §. 3.* & Sayrus *de Cens. Eccles. lib. p. cap. x. num. p. in fine*, & alij quam plures, at quia in Duello sunt diuersa facta, pro quibus singulis pœna est imposita, vt patet ex Bulla Clem. VIII. ergo quot aliquis actiones facit ad Duellum spectantes in tot incidit excommunicationes, quia contumacia multiplicata, & pœna multiplicari debet.

Secundò, probatur à simili, nam qui eadem percussione plures Clericos percutit in tot excomm. incidit, quot sunt Clerici percussi. Vgoli. vbi supra. Item qui offendit Bullam Cœnæ Domini, in pluribus

bus capitibus, plures incurrit excomm. ergo similiter qui plura Duella committit in plures excomm. incidit. Florentus in suo tract. de Duello. *cap.* 5. §. 6.

Secus verò si in eodem facto, & eadem actione, nam quis præbat arma, commeatum, & est Patrinus in Duello, vnicam incurrit excomm. quia omnes illæ actiones cum tendant ad idem factum, & vnica actione Morali sint factæ, pro vnico actu haberi debent. Sic Peregrinus de Duello. quæst. 14. concluditur ergo quod qui plures actiones facit contra Bullam Clem. VIII. in diuersis factis, tot excomm. incurrit, quot sunt illæ actiones, secus verò si in eodem facto.

QVAESTIO III.

An requiratur vt Duellum fiat armis ad hoc vt duellantes incurrant pœnas Bullæ Clem. VIII. & quæ arma intelligantur.

QVando pugna fit sine armis, pœnas constitutionis Clem. VIII. non habere locum, nulli dubium esse potest, nam potissima ratio prohibitionis Duelli est, quia in eo, mutilatio, aut vulneratio membrorũ, morsq; corporalis, animarumq; perditio solet occurrere, quæ ratio cessat, quando pugna, seu Duellum fit sine armis, verbi gratia, si duo pugnã committunt pugnis; vel brachijs, non incidunt in pœnas, quia cum in eis cesset ratio legis, debent cessare & pœnæ. *cap. cum cessante. de appellat.*

Nec obstat dicere illud esse Duellũ, quia si Duellum,

um, improprium est, cum nullum adsit mortis peculum, aut mutilationis, vel vulnerationis, saltem uo ad probationem, sic Lucas Floronus intelligit ictum Sayri. *lib. 7. cap. 13. in Thesau. cas conf.* Nec iam obstat si dicatur, corpora pugnis fieri cruen-, sicut & brachijs cōtingere posse, quia esto quod oc euenire possit, rarò tamen id fiet, qua propter on debet haberi in consideratione, nam lex adaatur ad ea, quæ contingunt sæpius. *l. nam ad ea, ff. legibus.*

Modo loquẽdo de armis ad Duellũ spectantibus proprie dicatur Duellum, dico ad Duellum reuiri arma bellica, quæ facta sunt ad pugnam, non ntum principaliter, verum etiam ex intentione uellantium, nam licet gladius ad incidendum paem, Secundum Panorm. armorum nomine non omprahendatur, sicut & lapides, & baculi, tamen ipso quod per duellantes eliguntur, ex eorum intione facta sunt arma bellica, vt ex Nau. *in Man. 27. num. 139.* & Iurisconsult. *in l. armorum ff. de erbo* inquit, Armorum appellatio non tantum scu-, & gladios, & galeas significat, sed & fustes, & lades. ergo qui cum illis Duellum committunt, inrrunt pœnas Duelli, nam in eodem Duello, & lnera & mortes occurrere possunt, & de Duello m baculis facto, Floronus tract. de Duello *cap. 5. 9.* tenet eandem opinionem.

QVAE-

QVAESTIO IV.

An liceat Clerico prouocato acceptare Duellum.

RESpondeo nullo pacto acceptare posse Duellum, sin vero è manibus prouocantis effugere nequiret, tunc ad euitandam mortem se defendere teneretur, neque irregularitatem incurreret, quamuis inimicum occideret, cum non aliter se tueri posset, vim enim vi repellere licet, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Sed ex Diuo Thomma notandum est, hanc regulam tres conditiones requirere, ad hoc vt Clericus prouocantem interficiens in ipsa defensione, non incurrat irregularitatem, Modum scilicet, Tempus, & Caussam; Modum, hoc est, æqualia arma, Tempus, idest, vt ipsa defensio fiat in eadem pugna; secus enim vltio non defensio diceretur, Caussam tandem, nempè vt huiusmodi pugna propriæ vitæ tuendæ solum fiat; Quibus conditionibus quartam addere mihi visum est, nimirum Clericum esse innocentem à crimine, cuius à prouocante insimulatur, secus enim si semetipsum defendendo hostem occideret, irregularitatem incurrere vtiq; affirmarem.

QVAE-

QVAESTIO V.

An, si duo sint Iudicis sententia ad mortem damnati, possint licitè à Iudice, vel Principe cogi, vt mutuo se occidant.

Videtur esse licitum, quia hoc nihil aliud est, quam constituere, vt alter sit minister Iustitiæ ad occidendum alterum, & cum vterq; sit reus mortis, & per Iudicis sententiam ad mortem damnatus, videtur quod vterq; pugnam licitè acceptet. Item quia reus mortis iustè potest damnari, vt fame pereat, ergo vt pugnet cum altero. Respondeo non esse licitum, aut saltem non expedire vt sic fiat. sic ait Maior. *In 4. distin. 15. q. 23.* nec enim expedit, vt vtriq; detur facultas se tuendi contra alterum, & resistendi alteri. Si dices an data à Principe facultate, vt alter licitè occidat alterum, & vterq; licitè bellum acceptet, dico vtrunq; esse licitum, quia vterque constituitur Minister Iustitiæ à Iudice ad occidendum alterum.

QVAESTIO VI.

An, si Iudex falsè accusato dicat se eum pro conuicto, & reo habiturum, & eum condemnaturum, nisi Duellum suscipiat, & se purget à crimine, licitè possit accusatus acceptare Duellum, cum sit innocens?

IN huiusmodi difficultate tres sunt opiniones, quarum prima est, quod si falsè accusatus condemnandus est ad mortem vel amputationem membri ob caussam criminalem, possit acceptare Duellum. Si vero condemnandus est in caussa ciuili, ad rerum, vel honoris iacturam, tunc nequaquam, ita sentiunt quidam, quos citat Sylu. *in Verbo Duellum q. 2.* Secunda opinio est asserentium id licitum esse semper, siue in caussa ciuili, siue in criminali. Sic ait Ang. *in eodem Verbo num. 2.* ex Rainerio, & Lirano *p. Reg. cap. 16.* Tertia tandem opinio est tenentium esse licitum siue in caussa criminali ad seruandam vitam, vel membrum, siue in caussa ciuili pro defensione honoris, vel rerum suarum: Ita Sila. *in Verbo Duellum q. 2.* citans pro hac sententia Anton. Pisan. Rossellam, Supplementum, Rainerium, Summam Confesso. Goffredum, & Hostiensem.

In hac re dico. Primò in caussa criminali si condemnatio est ad mortem, vel membri amputationẽ, tunc probabile est esse licitum. sic enim sentiunt

Caiet.

Caiet. *2. 2. q. 95. & cap. 15. nu. 9.* Secundò in caussa ciuili pro defensione honoris, vel rerum, probabilius videtur esse quod non sit licitum. quia sic plures sentiunt, at probabile est etiam oppositum, quia licitum cuiq; vitam suam periculo mortis exponere pro defensione sui honoris vel rerum suarum.

QVAESTIO VII.

An, liceat Principi ad euitanda maiora scandala permittere Duellum.

RESpondeo id licere, nam permissio ex qua cõmodum publicum procedit, non pœna sed præmio digna est, quemadmodum ad euitanda peccata maiora, Lupanaria permittere licet. Sic Arm. *in Verbo Duellum num. p.* Emmanuel sà *nu. 2.* Lyran. *p. Reg. cap.* 17. Valent. 2. *2. disp. 3. q.* 17. *puncto p. in fine.*

Sed dicet aliquis, Clem. VIII. supponit interdicto Ecclesiastico Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, vel loca, in quorum territorijs id facinus admissum fuerit scientibus dominis, aut magistratibus, vel senatu, aut populo, & tacitè, vel expresse permittentibus, aut tollerantibus (vt diximus capit. 6.) Ergo Princeps vllo modo Duellum permittere poterit.

Respondeo, Ciuitates, Terras, Oppida, & similia supponi interdicto Ecclesiastico, quando Princeps Duellum permittit illicitè, & sic debet intelligi dictum Clem. VIII. secus si licitè nempe ad euitanda

maiora scandala, nam permissio licita, ac iuri naturali, regulisq; prudentis gubernationis consona ad prospiciendum communi bono, nec interdicitur, nec pœna, sed præmio digna est, vt optimè docet Sãchez *de præceptis Decal. tom. p. lib. 2. cap. 39. pag. mihi 314. num. 30. ex editione Brixiana.*

QVAESTIO VIII.

An, qui inciderit in pœnas Duelli, & non denuntiatus, possit assistere missæ antequam absoluatur, & sacerdos hoc sciens debeat ab illa abstinere.

AD huiusmodi difficultatem breuiter respondetur, quòd scilicet qui incidit in pœnas Duelli, assistere missæ nequaquam potest, quamuis non sit denuntiatus, nam sumus in pœnis, quæ non requirunt actum aliquem Iudicis, quales sunt Censuræ à Canonibus indictæ. Caiet. *2. 2. q. 62. art. 3.* Syluin Verbo *Pœna. q. 28.* vt est excõmunicatio, etenim eo ipso quod quis facit actum damnatum sub tali pœna est excommunicatus, sed qui incidit in pœnas Duelli statim tenetur vinculo maioris excomm. quæ priuat excommunicatum ab officijs diuinis, & præcibus cum alijs faciendis, vel audiendis, Nau. *in Man. capit. 27. num. 18.* ergo non potest assistere Missæ.

Quod autem ad Sacerdotem spectat, ex communi omnium Theologorum sententia, tuta conscien-

ſcientia, ſciens illum incurriſſe pœnas Duelli, coram eo celebrare poteſt, ſecus verò ſi eſſet denuntiatus, vel ita publicus clerici percuſſor, vt nulla valeret tergiuerſatione celari.

QVAESTIO IX.

An, poßint abſolui qui Duelli conditiones acceptauerint, si perſiſtant in voluntate pugnandi.

NEgatiuè reſpondeo, nec quo ad malum culpæ, nec quo ad malum pœnæ, etenim in excommun. dupplex malum aſſignatur, culpæ ſcilicet, & pœnæ.

Non poſſunt abſolui quo ad malum culpæ, nempe ipſum peccatum, quia cum ſit ex nobis, non poteſt à nobis tolli ſine voluntate noſtra, vnde cum iſti perſiſtant in voluntate pugnandi, ex conſequenti perſiſtunt in voluntate peccandi, qua propter iſtud peccatum non poteſt tolli abſq; eorum voluntate. Nec etiam quo ad malum pœnæ, quia cum ablata excommun. non ſit ſpes de emendatione, non ſunt abſoluendi, ſed tanquam ethnici, & publicani, ideſt vt Gentiles, & infideles haberi debent. Abb. *in cap. ab excommunicato in fine de reſcript.*

QVAE-

QVAESTIO X.

An, ignorantes Bullam Clem. VIII. excusentur à pœnis in foro conscientiæ.

AFfirmatiuè respondeo, nam vt inquiunt D. Thom. *p. 2. q. 26. art. 8.* Caiet. eodem loco, & Tabien *in Clem. p. q. 39. de priuileg.* Ignorantia, Obliuio, Imprudentia, bona fides, & simplicitas excusant, sic etiam Floronus de Duello *cap. 18. §. 2.* Sed aliquis obijcere posset, opus non esse vt quis ignoret pœnam, nam eo ipso quod quis committit aliquod scelus, quamuis probabiliter ignoret pœnam aduersus id scelus agentem, nempè quod homicida sit reus Mortis, vel quod excommunicatus celebrans sit irregularis, proculdubio qui peccatum homicidij committunt, vel in excomm. celebrant, incurrunt pœnas mortis, vel irregularitatis, quia secũdum Couar. *de sent. excomm. in §. x. num. 9.* non est necesse, vt delinquens puniatur, quod is scientiam habeat pœnæ pro ipso delicto statutæ, sed satis est, vt sciat, vel scire debeat, actum quem agit, malum esse, ex quo sequitur, quod ignorantia non excusat ab excomm. Bullæ Clem. VIII.

Respondeo, dictum Couar. procedere in ceteris pęnis, non autem in censura excomm. ratio esse potest, quia circa excomm. oculus semper est habendus, an sit inobediens, & ita excommunicatio exigit inobedientiam, sed qui ignorat, non potest dici inobediens. cap. cum pro voluntate de sent. excom. ergo qui ignorat Bullam excusatur à pęna.

QVAE-

QVAESTIO XI.

An, qui prouocat ad Duellum non animo ad pugnam veniendi, sed tantum vt vir fortis appareat, incidat in pœnas.

CIrca huiusmodi difficultatem diuersæ opiniones inter Doctores vertuntur, nam alij tenent partem negatiuam, alij verò affirmatiuam, sed quo ad forum exteriorem tantum, non autem conscientiæ, vt scilicet incurrat alias pęnas, præter excommun. Alij tandem affirmant, ipsum pęnas incurrere quo ad vtrumq; forum, quæ opinio mihi videtur verior pluribus de caussis. Primò quia illa prouocatio poterat acceptari à prouocato & esse caussa veniendi cum effectu ad pugnam, nam licet prouocans habuerit animum non pugnandi, tamen voluntas in momento immutari poterat, & sic prouocans præbuit materiam, & occasionem proximam pugnandi, & quia in Bulla Clem. VIII. prohibentur scripta, seu manifesta, vel fides, quæ sine expressa prouocatione, occasionem duellandi prębere solent, ergo si huiusmodi scripta sunt prohibita, & ipsa facientes sunt excommun. & incurrunt pęnas in vtroque foro inflictas, sic Verba prouocatoria, quæ occasionem proximam præbent duellandi, sunt prohibita in vtroque foro, cum eadem ratio sit in vtroque casu, & per consequens eadem debet esse iuris dispositio. *cap. Dudum, d. 2. de elect. c. cum dilecta de confirmat. vtili, vel inutili*; quia ratio com-

comprǽhendit omnes casus, etiam non expræssos in lege, & constitutione. *Cardinalis Paris. consil. 83. num. 12. volum. 3. Decius cons. 254. colum. 2.*

Secundò Clem. VIII. in sua constitutione excommunicat prouocantes ad Duellum, etiam non secuto effectu, solum quia præbent occasionem duellandi, quam quidem occasionem præbet qui prouocat non animo pugnandi, cum ille animus non sit notus prouocato, nam aliquando fieri potest, vt prouocatus prouocationem acceptet, & ex consequenti pœnas incurrat, ergo talis prouocans incidit in excomm. & alias pœnas inflictas, ex eo quia præbuit occasionem Duellum acceptandi.

Tertiò, Pius IV. in sua Bulla Duelli sic præcipit; *Illosq; tam ad pugiles taliter pugnantes, quam eos ad id tentantes, & prouocantes.* Vbi notandum est illud verbum (tentantes) nam qui prouocat, quamuis non habeat animum pugnandi, verè tentat prouocatum.

Quartò tandem, Ecclesia quo ad materiam Duelli iudicat actiones exteriores considerando finem ipsius Duelli, non autem prouocantis, at illa actio prouocantis est mala, ergo deliquit contra constit. prædictas, si deliquit ergo incidit in pœnas; probo minorem, nam prouocatio est prohibita, vt patet, ergo dato quod non ordinetur ad pugnam ex intentione prouocantis, nihilominus prouocans incurrit excomm. quia sufficit, vt deliberatè velit actionem illam, quæ est principaliter prohibita, nam finis cum sit extrinsecus illo actui, est accidentalis, vt inquit Vasqu. in p. 2. D. Thom. tomo p. disput.

51. cap.

§1. cap. 2. & D. Thom. in 2. 2. quæst. 141. art. 6. in resp. ad primum; ergo in consideratione non est habendus.

Nec valet subterfugere dicendo, animum & propositum distinguere maleficia, sicuti etiam prouocationem factam absq; animo pugnandi, non esse prouocationem formalem ad Duellum, sed tantum materialem, & per consequens qui prouocat non animo duellandi non incidat in pœnas, nam respondetur, verum esse animum distinguere maleficia, at in præsenti constitutione illa actio externa absq; animo pugnandi est prohibita tanquam occasionem præbens duellãdi, sicuti etiam est prohibita non solum formalis, sed & materialis prouocatio, vt probatum est in prima, & tertia ratione, ergo qui prouocat vel animo pugnandi vel ne, incurrit pœnas.

QVAESTIO XII.

An spectatores de industria incurrant pœnas non secuta pugna, nec actu ad pugnam.

PRo intelligentia notandum est, quod prouocatio potest aliquando fieri cum pacto vt pugna fiat coram Francisco & Antonio, acceptante ipso Francisco & Antonio velle esse præsentes pugnæ, in quo casu licet non sequatur pugna; ambo tamen possunt dici spectatores de industria, quia data ope-

ra volebant esse spectatores Duelli. Modò quæritur an huiusmodi spectatores, qui iam velle se esse præsentes promisere, si non sequatur Duellũ, incurrant excomm. & alias pœnas inflictas?

Affirmatiuè respondeo, quia sic colligitur ex Bulla Greg. XIII. quæ incipit, *Ad tollendum*; & etiam ex Bulla Clem. VIII. in qua spectatores de industria commemorantur inter prouocantes, consiliũ, opem, vel fauorem præstantes, vt patet precisè in illis verbis; *Huiusmodi delicti socios de industria spectatores, patrinos, fautores, defensores, &c.* sed prouocantes, opem, & consilium præstantes incurrunt excomm. etiam non secuta pugna, vt patet in eadem Bulla Clem. ergo etiam de industria spectatores incurrunt; Nec valet dicere pugna non sequitur, ergo non sunt spectatores, quia eo ipso quod vadant ad locum destinatum pugnæ animo videndi, vel acceptant velle esse spectatores, dicuntur spectatores impropriè, id est parati ad videndam pugnam, & talis actio est prohibita, dato quod non sequatur pugna, & sufficit ad incurrendam excomm. & pœnas Duelli.

Laus Deo.

INDEX CAPITVM.

G 2 Index

QVAE-

QVAESTIO IX.

An possint absolui, qui Duelli conditiones acceptauerint, si persistant in voluntate pugnandi. 45

QVAESTIO X.

An ignorantes Bullam Clem. VIII. excusentur à pœnis in foro conscientiæ. 46

QVAESTIO XI.

An, qui prouocat ad Duellum non animo ad pugnam veniendi, sed tantum, vt vir fortis appareat, incidat in pœnas. 47

QVAESTIO XII.

An Spectatores de industria incurrant pœnas non secuta pugna, nec actu ad pugnam. 49

FINIS.

Licentiæ, & Approbationes.

Attenta grauium, & doctorum virorum reuisione, & approbatione Tractatus de prohibitione Duelli à Patre Magistro Bonauentura Colonnense Florentino elaborati, vt typis committi possit seruatis seruandis, quantum in nobis est, licentiam concedimus. Dat. Fani 3. Augusti 1624.

F. Felix Franciſchinus de Caſſia Vicarius Generalis Apoſtolicus Min. Conu.

In hoc Tractatu de Duello compoſito ab Admodum Reu. Patre Bonauentura Colonnense ex Ordine Min. Conu. Doctore Theologo, nihil inueni quid ſit contra fidem, bonos mores, & contra Conſtitutiones Pontificias. Die 20. Maij 1624.

Pandulphus de Ricaſolis Baronibus Canon. Flor.

Licentiam concedimus vt typis excudi valeat Florentiæ præmiſſum tractatum, ordinibus conſuetis ſeruatis 24. Maij 1624.

Petrus Nicolinus Vicarius Gener. Flor.

Ego Coſmus de Pazzijs Societatis Ieſu Sacerdos ex mãdatõ Reuerendiſſimi Patris Inquiſitoris Florentinæ Ditionis, perlegi ſupradictum opuſculum de Duello, nec in eo reperi quicquam bonis moribus ac fidei catholicę repugnans, in cuius fidem hæc ſcripſi. Die 25. Maij 1624. Florentiæ.

Idem Coſmus manu propria.

Impri-

Imprimatur.
F. Ludouicus Corbutius Inquisitor Generalis Florentiæ.
25. Maij 1624.

Stampisi. Adì 3. di Giugno 1624.

Niccolò dell'Antella.

	Errata.	*Corrige.*
Pag. 3	*suaserint*	*suaserint*
4	*epistolas*	*epistolas*
5	*bautentico*	*autentica*
5	*dictuui*	*dictumus*
9	*Tabiens,*	*Tabiens.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

37614 2

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google